

VEILEDNING OM BEDØMMELSE AV PHD-GRADEN VED UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

Godkjent av styret ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) 5. mars 2009.

Basert på "Veiledning om bedømmelse av norske doktorgrader" anbefalt av Universitets- og høyskolerådet 22. mars 2007.

1. Forskrift og utfyllende bestemmelser

Arbeidet med bedømmelse av vitenskapelig avhandlinger for PhD-graden ved norske universiteter og høyskoler reguleres av institusjonens forskrift for graden philosophiae doctor (PhD) og utfyllende bestemmelser til forskriften. "Forskrift for graden philosophiae doctor (PhD) ved Universitetet for miljø- og biovitenskap med utfyllende bestemmelser", skal gjøres kjent for alle som deltar i bedømmelsen av doktorgradsarbeider ved UMB.

Veiledningen er utformet innen rammen av UMBs PhD-forskrift, men fokuserer på bedømmelsen spesielt, og gir en supplerende omtale av de normer og prosedyrer som gjelder for bedømmelse av PhD-graden ved UMB, og som i alt vesentlig forutsettes å være felles for norske doktorgrader. Veiledningen må derfor alltid leses og brukes i sammenheng med forskriften.

Dersom det er inkonsistens mellom veiledning og forskrift, gjelder alltid forskriften. Dersom det er inkonsistens mellom norsk og engelsk versjon av forskrift eller veiledning, gjelder norsk versjon foran engelsk versjon.

2. Innledende saksbehandling

2.1 Oppnevning av bedømmelseskomité – oversendelse av avhandling

Oppnevning av bedømmelseskomité gjøres i tråd med PhD-forskriftens kap. 13.

UMBs medlem av komiteen er i tillegg til å være fullverdig medlem av komiteen, komiteens administrator (jf. PhD-forskriftens § 13-1 og utfyllende bestemmelser i Ad 13-1).

Doktorgradsavhandlingen oversendes til komiteen sammen med en oversikt over hvem som har vært veileder(e), eventuelle forfattererklæringer, og en dokumentasjon av det forskeropplæringsprogrammet kandidaten har fulgt og fått godkjent. Opplæringsdelen kan tillegges vekt ved komiteens formulering av oppgitt tema for prøveforelesning.

2.2 Retting av formell art m.v. i doktorgradsarbeidet etter innlevering til bedømmelse

Et arbeid som er levert inn til bedømmelse kan ikke trekkes tilbake, men kandidaten har anledning til å gjøre mindre rettinger av formell art i arbeidet etter at avhandlingen er levert til komiteen (jf. PhD-forskriftens § 14-2). For øvrig er det ikke anledning til å gjøre endringer i det arbeidet som er innsendt til bedømmelse. Komiteen skal motta en oversikt over eventuelle rettinger senest én uke før disputasen, og snarest gi kandidaten tilbakemelding (gjerne pr. e-post) om rettingene er godkjent. Dersom komiteen er usikker på om rettingene kan godkjennes, avklares dette med studieavdelingen ved UMB.

3. Bedømmelseskomiteens vurdering av avhandlingen

Komiteen avgir en felles, begrunnet uttalelse om hvorvidt avhandlingen er verdig til å forsvares for doktorgraden (jf. PhD-forskriftens kap. 16). Komiteens administrator har ansvar for å organisere komiteens arbeid (jf. PhD-forskriftens Ad 13-1), inkludert å utforme den felles uttalelsen og å informere øvrige komitémedlemmer om frister for medlemmenes enkeltvis

vurdering av avhandlingen og for den felles uttalelsen. Fristene som settes skal være innenfor rammene gitt i PhD-forskriftens § 16-1.

3.1 Beskrivelse av arbeidet

Komiteens uttalelse skal inneholde en omtale av avhandlingens vitenskapelige betydning og dens mest sentrale momenter vedrørende teori, hypoteser, materiale, metoder og funn. Uttalelsen skal innledningsvis også gi en kort beskrivelse av avhandlingens format (monografi/artikkelsamling), type (for eksempel teoretisk/empirisk arbeid) og omfang.

3.2 Bedømmelsen av avhandlingen

En norsk doktorgrad er en sertifisering av forskerkompetanse på et bestemt nivå. I PhD-utdanningen er kompetanse dokumentert også gjennom prøver og deltakelse i ulike typer tiltak knyttet til opplæringsdelen. Opplæringsdelen bedømmes av forskningsutvalget ved det instituttet PhD-studenten er tatt opp, og vurdering av denne inngår ikke i bedømmelseskomiteens arbeid.

I bedømmelsen av avhandlingen legges PhD-forskriftens § 10-1 og § 15-1 til grunn.

Hvis avhandlingen omfatter fellesarbeid, skal doktoranden ha innhentet erklæringer fra medforfatter(e) (jf. PhD-forskriftens § 10-2). Komiteen skal vurdere om doktorandens innsats i arbeidet kan identifiseres og om doktoranden står som eneansvarlig for en tilstrekkelig stor del av avhandlingen. Dersom doktorandens egen dokumentasjon (i form av vedlagte forfattererklæringer) ikke er tilstrekkelig kan komiteen innhente ytterligere opplysninger.

Hvis avhandlingen i sin helhet er innlevert som et fellesarbeid, er det rimelig å forvente at forskningsprosjektet og/eller avhandlingen vil være mer omfattende enn det en ville forvente av et individuelt arbeid. Så langt det er mulig, skal hver av doktorandene vurderes og prøves etter de samme krav som når arbeidet er utført av én person.

3.3 Konklusjonen

Som angitt i PhD-forskriftens § 15-1, foretas en vurdering og avveining av sterke og svake sider ved avhandlingen. Dette leder til en konklusjon om hvorvidt komiteen finner avhandlingen verdig til å forsvares offentlig i disputas, eller om komiteen anbefaler at avhandlingen ikke godkjennes for disputas (jf PhD-forskriftens kap. 16).

3.4 Komiteens uttalelse/innstilling

Komiteens begrunnede uttalelse/innstilling avgis til instituttet som PhD-studenten er tatt opp ved.

Det skal gå klart fram av konklusjonen i uttalelsen hvorvidt komiteen:

- Godkjenner avhandlingen for disputas (jf PhD-forskriftens § 16-4)
- Ikke godkjenner avhandlingen for disputas, men tillater omarbeiding (jf PhD-forskriftens § 16-5)
- Ikke godkjenner (dvs. underkjenner) avhandlingen (jf PhD-forskriftens § 16-6).

I de tilfeller hvor komiteen konkluderer med å godkjenne avhandlingen for disputas, bør begrunnelsen kunne formuleres relativt kort. Komiteen bør da bestrebe seg på å gi uttalelsen en generell og kortfattet form. I de tilfeller hvor komiteen konkluderer med å underkjenne avhandlingen, vil det være naturlig med en noe mer utførlig begrunnelse.

3.5 Behandling av bedømmelseskomiteens uttalelse om avhandlingen

Komiteens administrator sender komiteens uttalelse til instituttet umiddelbart etter ferdigstillelse, og innen avtalt frist. Eventuelle individuelle uttalelser skal legges ved. Instituttet videreformidler snarest uttalelsen til PhD-studenten (og hovedveileder), og orienterer PhD-studenten om fristen

på 10 virkedager til å fremme skriftlige merknader til uttalelsen (jf PhD-forskriftens § 16-2) og om klageretten (jf. PhD-forskriftens § 22-3). Dersom studenten har merknader til uttalelsen, oversendes disse til bedømmelseskomiteens administrator, med kopi til hovedveileder.

En enstemmig uttalelse fra bedømmelseskomiteen har status som et vedtak, og behandles ikke av flere instanser, med mindre PhD-studenten klager på vedtaket.

Ved dissens i komiteen har uttalelsen status som en innstilling. Studieavdelingen ved UMB fremmer i så fall saken for universitetsstyret, som fatter vedtak (jf. PhD-forskriftens §16-3).

5. Komiteens bedømmelse av prøveforelesning og disputas

5.1 Prøveforelesningen (PhD-forskriftens kap. 18)

Formålet med prøveforelesningen er at doktoranden skal dokumentere evne til formidling av forskningsbasert kunnskap. Forelesningen legges opp slik at den med utbytte kan følges av tilhørere med forkunnskaper tilsvarende de en ville forvente å finne blant viderekomne studenter i faget, det vil si på mastergradsnivå.

Emnet for prøveforelesningen skal bidra til å dokumentere doktorandens faglige bredde (innen doktorandens valgte fagområde), og bør ikke hentes fra sentrale problemstillinger i doktorgradsarbeidet. Bedømmelseskomiteen bestemmer emnet og administrator kunngjør det for PhD-studenten 10 virkedager før forelesningen og disputasen.

I bedømmelsen av prøveforelesningen vektlegges både faglig innhold og evne til formidling. Prøveforelesningen er en del av doktorgradsprøven og må være godkjent før disputasen. Hvis prøveforelesningen ikke godkjennes, kan doktoranden fremstille seg til ny prøveforelesning og disputas tidligst etter 6 måneder.

5.2 Forsvaret av avhandlingen i en offentlig disputas (Disputasen)

Disputasen gjennomføres i samsvar med PhD-forskriftens kap. 19.

Det er normalt to ordinære opponenter (jf § 19-3 og § 19-4). Bedømmelseskomiteen bestemmer selv hvem av medlemmene som skal være hhv. første opponent, andre opponent og ev. tredje opponent.

Hvis avhandlingen i sin helhet er innlevert som et fellesarbeid, bestemmer komiteen hvordan en eventuell disputas skal avvikles. Dersom doktorandene får anledning til å forsvare avhandlingen ved en fellesdisputas, skal opponentene se til at hver av doktorandene i rimelig utstrekning blir gjenstand for prøving individuelt.

Disputasens leder har ansvar for å disponere tiden hensiktsmessig i henhold til gjennomføring av disputasens ulike deler og innen den tidsramme som er satt for disputasen som helhet.

Disputasens leder erklærer disputasen for avsluttet, uten å avsi en vurdering av disputasen, og viser til at komiteens vurdering av disputasen vil framkomme av meldingen fra bedømmelseskomiteen (se punkt 5.4).

5.3 Vurdering av disputasen

Dersom et arbeid er funnet verdig til å forsvares offentlig i disputas, vil dette normalt føre til at avhandlingen og forsvaret av den godkjennes for doktorgraden. Dersom avhandlingens sentrale konklusjoner likevel, i lys av nye momenter som kommer frem under disputasen, viser seg

utvilsomt ikke å være holdbare, må bedømmelseskomiteen vurdere disputasen som ikke godkjent. Det samme gjelder dersom det under disputasen kommer frem klanderverdige forhold av vesentlig betydning for vurderingen av arbeidet, som brudd på forskningsetiske normer eller god akademisk skikk for øvrig.

5.4 Komiteens innstilling – ”Melding fra bedømmelseskomiteen” (PhD-forskriftens kap. 20)

Bedømmelseskomiteen utformer etter disputasen en innstilling til universitetsstyret, om hvorvidt avhandlingen, prøveforelesningen og disputasen samlet sett er godkjent. Innstillingen leveres i form av signert ”Melding fra bedømmelseskomiteen”, til studieavdelingen ved UMB.

Det er komiteens ansvar å avgi en anbefaling om godkjenning eller ikke godkjenning av disputasen. Dersom det fremkommer nye momenter under disputasen som skaper usikkerhet i komiteen og som ikke kan bringes på det rene under selve disputasen, bør komiteen avklare og vurdere eventuelle konsekvenser av disse før den gir sin endelige vurdering i meldingen. I slike tilfeller bør bedømmelseskomiteens administrator snarest kontakte studieavdelingen ved UMB.

6. Avsluttende saksbehandling og tildeling av graden (PhD-forskriftens kap. 20 og kap. 21)

Studieavdelingen legger bedømmelseskomiteens innstilling fram for UMBs styre for behandling. En enstemmig komités godkjenning av alle deler som danner grunnlaget for tildeling av PhD-graden skal tas til følge, men Universitetsstyret *kan likevel* fravike dette prinsippet dersom det foreligger ekstraordinære og tungtveiende grunner for det. Slike grunner kan for eksempel være at komiteen åpenbart har feiltolket institusjonens kvalitetsstandarder, eller at det etter at innstillingen er avgitt, er kommet frem nye opplysninger som har avgjørende betydning for spørsmålet om godkjenning (for eksempel avsløring av ”fusk”).

7. Klagerett

Det vises til bestemmelsene i UMBs PhD-forskrift § 22-3.